

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

В. о. ректора Одеського державного
аграрного університету,
голова приймальної комісії

проф.

Михайло БРОШКОВ

« 24 » Серезня 2025 р.

ПРОГРАМА

ІНДИВІДУАЛЬНОЇ УСНОЇ СПІВБЕСІДИ З ІСТОРІЇ УКРАЇНИ
для вступу до Одеського державного аграрного університету в 2025 році

ОДЕСА - 2025

Програма індивідуальної усної співбесіди з історії України призначена для осіб, які вступають до Одеського державного аграрного університету на перший курс навчання за результатами індивідуальних усних співбесід відповідно до Порядку прийому на навчання для здобуття вищої освіти в 2025 році, затвердженому наказом Міністерства освіти і науки України від 10 лютого 2025 року № 168, зареєстрованого 26 лютого 2025 року у Міністерстві юстиції України за номером 15/41360.

Програму індивідуальної усної співбесіди з історії України на підставі наказу від 26 червня 2018 року № 696, затвердженого Міністерством освіти і науки України, з урахуванням основних складових історичної свідомості, мети, змісту та результатів навчально-пізнавальної діяльності, які закладені у Державному стандарті базової і повної загальної середньої освіти та чинній навчальній програмі з історії України для закладів загальної середньої освіти. Програма індивідуальної усної співбесіди охоплює шкільний курс з історії України, а саме, історичний період від стародавньої історії України і до початку XXI століття, і складається з 31 теми.

Програма індивідуальної усної співбесіди з історії України містить вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учасників з цього навчального предмета, а також конкретизує, що повинен знати та вміти випускник навчального закладу в межах визначених тематичних розділів. Також у програмі наведено перелік пам'яток архітектури та образотворчого мистецтва, список персоналій обов'язкових для розпізнавання абітурієнтами.

Розділ програми	Зміст, дати, історичні персоналії, поняття та терміни
ТЕМА 1: СТАРОДАВНЯ ІСТОРІЯ УКРАЇНИ	Зміст: Поява та розселення людей на території України. Привласнювальне господарство. Неолітична революція. Землеробство і скотарство на землях України. Ремесла. Трипільська і середньостогівська культури. Кочовики раннього залізного віку. Античні міста-колонії Північного Причорномор'я. Велике переселення народів. Перші писемні згадки про давніх слов'ян. Венеди. Анти. Склавіни. Велике розселення слов'ян. Історичні витоки українського народу. Поняття та терміни: палеоліт, привласнювальне господарство, мезоліт, неоліт, неолітична революція, відтворювальне господарство, археологічна культура, енеоліт, бронзовий вік, ранній залізний вік, колонізація, кочовик, курган. Характеризувати суспільне, господарське та духовне життя носіїв трипільської і середньостогівської культур, кімерійців, скіфів, сарматів, мешканців міст-колоній Північного Причорномор'я та Криму.
ТЕМА 2: РУСЬ-Україна (КИЇВСЬКА ДЕРЖАВА)	Зміст: Розселення східнослов'янських племінних союзів. Поляни, сіверяни, уличі, тиверці, хорвати (білі хорвати), волиняни (дуліби, бужани), древляни. Назва «Русь». Утворення Русі-України. Діяльність перших київських князів. Державотворення кінця 10 – середини 11 століття. Запровадження християнства як державної релігії. «Руська правда». Правління наступників Ярослава Мудрого. Русь-України у першій третині 12 ст. боротьба з половецькою загрозою. Роздробленість Русі-України. Культура та духовність. Суспільно-політичне та господарське життя. Культура й духовність. Дати: 860р. – похід Аскольда на Константинополь, укладення першого відомого договору Русі з Візантією; 882р. – об'єднання північних і південних руських земель Олегом;

	907, 911, 941, 944 рр. – походи князів на Константинополь; 988 р. – запровадження християнства; 1019-1054 рр. – князювання Ярослава Мудрого в м. Київ; 1036 р. – розгром печенігів князем Ярославом Мудрим; 1097 р. – Любецький з'їзд (снем) князів; 1113 р. – укладення «Повісті минулих літ», початок правління Володимира Мономаха у м. Київ; 1187 р. – перша згадка назви «Україна» в писемних джерелах, створення «Слова о полку Ігоревім». Персоналії: Аскольд, Дір, Олег, Ігор, Ольга, Святослав, Володимир Великий, Ярослав Мудрий, Ізяслав, Святослав і Всеволод Ярославичі, Володимир Мономах, Мстислав Володимирович, Ярослав Осмомисл, митрополит Іларіон, Антоній Печерський, іконописець Алімпій, літописець Нестор. Поняття та терміни: племінний союз, князь, полюддя, язичництво, християнство, шлюбна дипломатія, роздробленість, віче, вотчинне землеволодіння, боярин, смерд, ізгой, закуп, рядович, холоп, ікона, мозаїка, фреска, книжкова мініатюра, билина, літопис. Характеризувати розвиток політичного, соціального й господарського життя Київської держави. Розвиток удільних князівств за доби роздробленості. Діяльність київський князів.
ТЕМА 3: КОРОЛІВСТВО РУСЬКЕ (ГАЛИЦЬКО-ВОЛИНЬСЬКА ДЕРЖАВА). МОНГОЛЬСЬКА НАВАЛА	Зміст: Об'єднання Галицького та Волинського князівств. Розбудова королівства Руського в 1238-1264 рр. Монгольська навала. Королівство Руське за нащадків Данила Романовича. Суспільно-політичне та господарське життя. Культура та духовність. Дати: 1199 р. – утворення Галицько-Волинської держави; 1223 р. – битва біля р. Калка; 1238-1264 р. – правління Данила Романовича; 1240 р. – захоплення Києва монголами; 1245 р. – битва біля м. Ярослав; поїздка Данила Романовича в Золоту Орду; 1253 р. – коронування Данила Романовича. Персоналії: Роман Мстиславович, Данило Романович (король Данило), Лев Данилович, Юрій I Львович, Юрій II Болеслав. Поняття та терміни: ярлик, баскак. Характеризувати розвиток політичного, соціального і господарського життя королівства Руського (Галицько-Волинської держави), залежність українських князівств від Золотої Орди. Наслідки золотоординського панування; діяльність вказаних персоналій.
ТЕМА 4: РУСЬКІ УДІЛЬНІ КНЯЗІВСТВА У СКЛАДІ ІНОЗЕМНИХ ДЕРЖАВ У ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ XIV – ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ XVI СТ. КРИМСЬКЕ ХАНСТВО	Зміст: Змагання Польщі та Литви за Галицько-Волинську спадщину. Вхідження українських земель до складу сусідніх держав (Угорське королівство, Московське царство, Молдавське князівство, Османська імперія). Кревська унія. Велике князівство руське Свидригайла. Остаточна ліквідація Волинського та Київського удільних князівств. Утворення Кримського ханства. Перехід кримських ханів у васальну

	залежність від Османської імперії. Виникнення козацтва. Соціально-економічне життя. Культура й духовність. Дати: 1362 р. – битва біля р. Сині Води 1385 р. – Кревська унія; 40-ві рр. 15 с. – утворення Кримського ханства; 1478 р. – визнання Кримським ханством васальної залежності від Османської імперії; 1489 р. – перша згадка про українських козаків у писемних джерелах; 1514 р. – битва біля м. Орша. Персоналії: Ольгерд, Вітовт, Свидригайло, Хаджи-Герей, Костянтин Іванович Острозький, Юрій Дрогобич. Поняття та терміни: шляхтич, магдебурзьке право, магістрат, цех, Дике поле, козак. Характеризувати політичне становище українських земель у складі Великого князівства Литовського до і після Кревської унії, соціально-економічний розвиток українських земель, становище верств, досягнення культури, діяльність і досягнення визначених персоналій.
ТЕМА 5: УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ У СКЛАДІ РЕЧІ ПОСПОЛИТОЇ (ДРУГА ПОЛОВИНА XVI ст.)	Зміст: Люблінська унія та її вплив на українські землі. Зміни в соціальній структурі українського суспільства. Виникнення Запорозької Січі. Повстання 1590-х рр. (К.Косинського, С.Наливайка). Братський рух. Утворення греко-католицької церкви. Розвиток культури й освіти. Дати: 1556-1561 рр. – створення Пересопницького Євангелія; 1556 р. – заснування князем Д. Вишневецьким на о. Мала Хортиця першої відомої Січі; 1569 р. – Люблінська унія. Створення Речі Посполитої; 1586 р. – утворення першої братської школи у Львові; 1596 р. – Берестейська церковна унія. Утворення греко-католицької церкви. Персоналії: Василь-Костянтин Острозький. Дмитро Вишневецький, Герасим Смотрицький, Іван Федорів. Поняття та терміни: «воєводство», «українське козацтво», «реєстрове козацтво», «Запорозька Січ», «старшина», «клейноди», «греко-католицька церква», «братство», «полемічна література». Характеризувати соціальну структуру українського суспільства, становище різних верств населення українського суспільства 16 ст., суспільно-політичні зміни, здобутки в освіті і культурі; військово-політичну організацію козацтва; становище православної церкви, діяльність православних братств та видатних діячів. Визначати причини і наслідки Люблінської та Берестецької уній, перших козацьких повстань.
ТЕМА 6: УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ В СКЛАДІ РЕЧІ ПОСПОЛИТОЇ (ПЕРША ПОЛОВИНА XVII ст.)	Зміст: Зміни в соціально-економічному житті. Відновлення церковної православної ієрархії 1620 р. Розвиток культури та освіти. Морські походи козаків. Участь українського козацтва у війнах

	Речі Посполитої проти Московського царства і Османської імперії. Козацькі повстання 1620-1630-х рр. «Ординація Війська Запорозького...». Дати: 1618 р. – похід козаків під проводом гетьмана П. Конашевича-Сагайдачного на Москву; 1621 р. – Хотинська битва ; 1625 р. – Куруківська угода; 1632 р. – «Пункти для заспокоєння руського народу». утворення Києво-Братської колегії; 1637-1638 рр. – повстання під проводом Павла Павлюка. Якова Острянина, Дмитра Гуні; Персоналії: Петро Конашевич-Сагайдачний, Іпатій Потій, Йов Борецький, Петро Могила. Поняття та терміни: «панщина», «фільварки», «Золотий спокій». Характеризувати соціально-економічне та політичне становище в українських землях, становище православної та греко-католицької церков. Визначати наслідки «добы героїчних походів козацтва», козацьких повстань.
ТЕМА 7: НАЦІОНАЛЬНО-ВИЗВОЛЬНІ ВІЙНА УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ СЕРЕДИНИ XVII ст.	Зміст: Національно-визвольна війна українського народу. Зміни в суспільно-політичному житті. Утворення української козацької держави – Війська Запорозького. Внутрішньо- та зовнішньополітична діяльність уряду Богдана Хмельницького. Дати: 1648 р. – Жовтоводська, Корсунська та Пилявешка битви; 1649 р. – Зборівська битва. Зборівський договір; 1651 р. – Берестецька битва. Білоцерківський договір; 1652 р. – Батозька битва; 1653 р. – Жванецька облога; 1654 р. – Переяславська рада; українсько-московський договір («Березневі статті»); 1656 р. – московсько-польське Віленське перемир'я. Персоналії: Богдан Хмельницький, Іван Богун, Тиміш Хмельницький. Поняття та терміни: «Національно-визвольна війна», «Військо Запорозьке», «Гетьманщина», «показачення». Характеризувати відносини Війська Запорозького з Польщею, Кримським ханством, Молдовою, Московією, Швецією, Трансільванією; умови мирних угод українців з польським урядом, україно-московського договору 1654 року. Визначати причини і наслідки Національно-визвольної війни, місце Гетьманщини в міжнародних відносинах тогочасної Європи.
ТЕМА 8: КОЗАЦЬКА УКРАЇНА НАПРИКІНЦІ 50-80-х рр. XVII ст.	Зміст: Внутрішньо- та зовнішньополітична діяльність гетьманів козацької України 50 – 80-х рр. XVII ст. Занепад Правобережжя. Запорозька Січ у складі Гетьманщини. Адміністративно-територіальний устрій Слобідської України. Дати: 1658 р. – Гадяцький договір; 1659 р. – Конотопська битва;

	1667 р. – Андрусівське перемир'я; 1669 р. – Корсунська битва, визнання Правобережною Гетьманщиною протекторату Османської імперії; 1681 р. – Бахчисарайський мирний договір; 1686 р. – «Вічний мир» між Московським царством і Річчю Посполитою. Персоналії: Іван Виговський, Петро Тетеря, Петро Дорошенко, Іван Брюховецький, Іван Сірко, Юрій Хмельницький, Дем'ян Многогрішний, Іван Самойлович. Поняття та терміни: «Руїна», «Великий Згін». Характеризувати зовнішню та внутрішню політику гетьманів, зміст політичних угод того часу, що стосувалися українських земель, особливості господарського та церковного життя. Визначати причини та наслідки Руїни; укладення гетьманськими урядами угод з державами-сусідами, найважливіших угод між іноземними державами, що стосувалися українських земель.
ТЕМА 9: УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ НАПРИКІНЦІ XVII ст. – В ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ XVIII ст.	Зміст: Гетьманщина в 1687–1709 рр. Повстання під проводом Семена Палія (1702–1704 рр.). Північна війна і Україна. Внутрішньополітична діяльність гетьманів козацької України 20 – 30-х рр. XVIII ст. Обмеження автономії Гетьманщини. Діяльність Першої Малоросійської колегії, «Правління Гетьманського уряду» (1734–1750 рр.). Культура. Києво-Могилянська академія. Духовність. Дати: 1708 р. – українсько-шведський союз, зруйнування Батурина; 1709 р. – зруйнування російськими військами Чортомлицької Січі; Полтавська битва; 1710 р. – Конституція Пилипа Орлика; 1713 р. – ліквідація козацтва на Правобережній Україні; 1734 р. – заснування Нової (Підпільненської) Січі; Персоналії: Іван Мазепа, Кость Гордієнко, Іван Скоропадський, Павло Полуботок, Данило Апостол, Пилип Орлик, Феофан Прокопович. Поняття та терміни: «Конституція», «Малоросія», «Малоросійська колегія», «козацьке бароко», «козацькі літописи». Характеризувати внутрішню та зовнішню політику гетьманів, діяльність Першої Малоросійської колегії, «Правління Гетьманського уряду», Зміст основних положень Конституції Пилипа Орлика. Визначати причини укладення українсько-шведського союзу у роки Північної війни; наслідки Полтавської битви для українських земель.
ТЕМА 10: УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ В ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ XVIII ст.	Зміст: Внутрішня політика останнього очільника Гетьманщини. Діяльність Другої Малоросійської колегії. Скасування козацького устрою на Слобожанщині. Ліквідація Запорозької Січі. Ліквідація автономного устрою Гетьманщини. Гайдамацький та опришківський рухи. Зміни в політичному становищі Правобережної України та західноукраїнських

	земель після поділів Речі Посполитої (1772, 1793, 1795 рр.). Реформи Марії Терезії та Йосифа II та їх вплив на українські землі. Культура й духовність. Дати: 1764 р. – остаточна ліквідація гетьманства; 1768 р. – Коліївщина; 1775 р. – остаточна ліквідація Запорозької Січі; 1780-1782 рр. – ліквідація особистої залежності селян а Австрійській імперії; 1783 р. – закріпачення селян Лівобережної та Слобідської України. Персоналії: Кирило Розумовський, Петро Калнишевський. Олекса Довбуш, Максим Залізняк, Іван Гонта, Григорій Сковорода, Артем Ведель, Максим Березовський, Дмитро Бортнянський, Іван Григорович-Барський. Поняття та терміни: «Нова (Підпільненська) Січ», «паланка», «зимівник», «Задунайська Січ», «Коліївщина». Характеризувати основні напрямки політики Російської імперії щодо України, особливості гайдамацького та опришківського рухів, територіально-адміністративний устрій та господарське життя Нової (Підпільненської) Січі, політику Австрійської імперії щодо західноукраїнських земель. Визначати причини та наслідки гайдамацького та опришківського рухів, скасування гетьманства, ліквідації Запорозької Січі, поділів Речі Посполитої, приєднання земель Правобережної України та Кримського ханства до Російської імперії.
ТЕМА 11: УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ У СКЛАДІ РОСІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЇ НАПРИКІНЦІ XVIII ст. – В ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ XIX СТ.	Зміст: Адміністративно-територіальний поділ українських земель у складі Російської імперії. Початок українського національного відродження: періоди та їх особливості. Відновлення українського козацтва в час французько-російської війни. Кирило-Мефодіївське братство. Поширення в Україні російського та польського суспільних рухів. Початок промислового перевороту. Дати: 1798 р. – видання «Енеїди» І.Котляревського; 1828 р. – ліквідація Задунайської Січі; грудень 1825 – січень 1826 р. – повстання Чернігівського полку; 1830-1831 рр. – польське визвольне повстання; 1840 р. – перше видання «Кобзаря» Т.Шевченка; 1846-1847 рр. – діяльність Кирило-Мефодіївського братства. Персоналії: Йосип Гладкий, Іван Котляревський, Микола Гулак, Микола Костомаров, Пантелеймон Куліш, Тарас Шевченко, Устим Кармалюк. Поняття та терміни: «промисловий переворот», «нація», «національне відродження», «національна ідея», «масонство», «декабристи». Характеризувати політику Російської імперії щодо України, економічний розвиток і соціальні відносини, початок національного відродження, поширення в Україні російського

	та польського суспільних рухів, програмні засади, документи та діяльність Кирило-Мефодіївського братства. Визначати причини, значення національного відродження, діяльності Кирило-Мефодіївського братства.
ТЕМА 12: УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ У СКЛАДІ АВСТРІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЇ НАПРИКІНЦІ XVIII ст. – В ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ XIX ст.	Зміст: Адміністративно-територіальний поділ західноукраїнських земель. Початок національного відродження. Діяльність «Руської трійці». Альманах «Русалка Дністровая». Західноукраїнські землі в європейській революції 1848–1849 рр. Діяльність Головної Руської Ради (1848–1851 рр.). Досвід парламентаризму. Дати: 1816 р. – створення освітнього товариства галицьких греко-католицьких священників; 1833–1837 рр. – діяльність «Руської трійці»; 1848 р. – скасування панщини в Галичині, видання першої українськомовної газети «Зоря Галицька». Персоналії: Олександр Духнович, Маркіян Шашкевич, Іван Вагилевич, Яків Головацький, Лук'ян Кобилиця. Поняття та терміни: «будителі», «революція», «Весна народів». Характеризувати перебіг українського національного руху під час революції 1848–1849 рр. в Австрійській імперії, політику Австрійської імперії щодо західноукраїнських земель, її наслідки; початок національного відродження, форми соціального протесту населення. Визначати наслідки, значення подій 1848–1849 рр., причини та значення антикріпосницького руху в західноукраїнських землях.
ТЕМА 13: КУЛЬТУРА УКРАЇНИ КІНЦЯ XVIII ст. – ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ XIX ст.	Зміст: Освіта, наука, література, образотворче мистецтво, архітектура. «Історія русів». Галицько-руська матиця. Собор руських вчених. Дати: 1805 р. – відкриття університету в Харкові; 1834 р. – відкриття університету в Києві; 1839 р. – ліквідація царською владою греко-католицької церкви на Правобережжі. Персоналії: Петро Гулак-Артемівський, Григорій Квітка-Основ'яненко, Михайло Максимович, Михайло Остроградський, Василь Каразін. Поняття та терміни: «романтизм», «класицизм». Характеризувати основні явища і процеси розвитку культури, творчі здобутки видатних вітчизняних науковців та митців. Визначати умови та особливості розвитку культури кінця 18 – першої половини 19 ст., причини культурних зрушень у першій половині 19 ст.
ТЕМА 14: УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ У СКЛАДІ РОСІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЇ В ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ XIX ст.	Зміст: Події Кримської війни 1853–1856 рр. на українських землях та поразка Російської імперії. Реформи 1860–1870-х рр. і процеси модернізації в Україні. Українські підприємці. Політика російського царизму щодо України. Розвиток громадського руху. Журнали «Основа», «Громада».

	«Київська старина». Діяльність «Південно-Західного відділу Російського географічного товариства» (1873–1876 рр.). Братство тарасівців. Національне відродження кримськотатарського народу. Дати: 19.02.1861 р. – царський маніфест про скасування кріпосного права в Російській імперії; 1863 р. – Валуєвський циркуляр; 1863 р. – 1864 р. – польське національно-визвольне повстання; 1876 р. – Емський указ. Персоналії: Володимир Антонович, Михайло Драгоманов, Борис Грінченко, Павло Чубинський. Поняття та терміни: «Київська козаччина», «земства», «громадівський рух». Характеризувати основний зміст реформ 1860-1870-х років та особливості їх проведення на українських землях, зміни в соціальному складі населення в другій половині 19 ст., процеси модернізації; національний рух на українських землях у складі Російської імперії, національну політику Росії, основні погляди та напрями діяльності громадівців. Визначати наслідки Кримської війни для України, наслідки реформ 1860-1870-х років, Валуєвського циркуляру та Емського указу.
ТЕМА 15: УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ У СКЛАДІ АВСТРО-УГОРЩИНИ В ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХІХ СТ.	Зміст: Політика австрійського уряду щодо західноукраїнських земель. Діяльність культурно-освітнього товариства «Просвіта». Українські видання: «Правда», «Діло», «Записки Наукового товариства імені Шевченка». Розвиток кооперативного руху. Трудова еміграція. Політизація українського національного руху та утворення перших політичних партій. Дати: 1868 р. – створення у Львові товариства «Просвіта»; 1873 р. – створення у Львові Літературного товариства ім. Т.Шевченка (від 1892 р. – Наукове товариство ім. Т.Шевченка); 1890 р. – створення Русько-української радикальної партії; 1899 р. – створення Української національно-демократичної партії та Української соціал-демократичної партії. Персоналії: Іван Франко, Юліан Бачинський. Поняття та терміни: «трудова міграція», «партія», «українофіли», «москвофіли», «народовці», «радикали», «нова ера». Характеризувати особливості соціально-економічного розвитку західноукраїнських земель у другій половині 19 ст., зміни в соціальному складі населення, основні течії суспільно-політичного руху (москвофіли та народовці); діяльність «Просвіт», Наукового товариства ім. Т. Шевченка, процес утворення українських політичних партій у Галичині. Визначати причини та наслідки трудової еміграції українців, зародження кооперативного руху; особливості українського національного руху, напрями діяльності та здобутки провідних діячів західноукраїнських земель у національному русі другої

ТЕМА 16: КУЛЬТУРА УКРАЇНИ В ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХІХ – НА ПОЧАТКУ ХХ СТ.	половини 19 ст. Зміст: Піднесення української культури. Розвиток освіти, науки, літератури, музичного, образотворчого, театального мистецтва. Українські підприємці-благодійники. Релігія і церква. Дати: 1865 р. – відкриття університету в м. Одеса; 1875 р. – відкриття Чернівецького університету. Персоналії: Сергій Васильківський, Данило Заболотний, Марія Заньковецька, Ілля Мечников, Агатангел Кримський, Леся Українка, Іван Карпенко-Карий, Марко Кропивницький, Микола Лисенко, Микола Пимоненко, Микола Садовський, Соломія Крушельницька, Дмитро Яворницький, Микола Терещенко, Богдан Ханенко. Поняття та терміни: «меценат», «професійний театр», «реалізм», «модернізм». Характеризувати основні культурні явища, процеси другої половини 19 – початку 20 ст., розвиток освіти, науки, літератури, образотворчого, музичного мистецтва, архітектури, процес становлення професійного театру, діяльність меценатів та їхній вплив на розвиток культури. Визначати умови розвитку культури в другій половині 19 - на початку 20 ст., творчі здобутки видатних вітчизняних науковців та митців.
ТЕМА 17: УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ У СКЛАДІ РОСІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЇ В 1900-1914 РР.	Зміст: Утворення монополістичних об'єднань в Україні. Земельна реформа Петра Столипіна та її вплив на Україну. Консолідація української нації. Створення політичних партій Наддніпрянщини. Самостійницька й автономістська течії в національному русі. Події революції 1905–1907 рр. в Україні. Діяльність українських парламентських громад в I та II Державних Думах. Діяльність «Просвіти». Посилення російського імперського наступу на Україну в 1907–1914 рр. Дати: 1900 р. – створення Революційної української партії (РУП), першої політичної партії Наддніпрянської України; 1908 р. – створення Товариства українських поступовців (ТУП); 1911 – 1913 рр. – «справа Бейліса». Персоналії: Євген Чикаленко, Микола Міхновський, Ілля Шраг. Поняття та терміни: «монополія», «хутір», «відруб», «чорносотенці», «страйк». Характеризувати особливості економічного та соціального розвитку, національно-визвольний рух України в роки російської революції 1905-1907 рр., діяльність українських парламентських громад в I та II Державних думах Росії, особливості проведення століпінської аграрної реформи, особливості її запровадження в Україні. Визначати основні тенденції політичного, соціально-економічного розвитку українських земель у складі Російської імперії на початку 20 ст., причини та наслідки посилення національного гніту в 1907-1914 рр.

ТЕМА 18: УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ У СКЛАДІ АВСТРО- УГОРЩИНИ В 1900-1914 РР.	Зміст: Становище промисловості та сільського господарства. Радикалізація українського політичного руху. Вплив греко-католицької церкви на піднесення національної свідомості населення західноукраїнських земель. Дати: 1900 р. – обрання А. Шептицького митрополитом греко-католицької церкви; 1907 р. – упровадження в Австро-Угорській імперії загального виборчого права для чоловіків. Персоналії: Андрей Шептицький, Іван Боберський, Кирило Трильовський. Поняття та терміни: «Народне віче». Характеризувати економіку західноукраїнських земель у складі Австро-Угорської імперії, розвиток кооперативного руху, діяльність політичних партій, національних і спортивно-фізкультурних організацій «Сокіл», «Січ», «Пласт». Визначати причини активізації політичного руху на початку ХХ ст., його результати, роль А. Шептицького в піднесенні національного життя.
ТЕМА 19: УКРАЇНА В РОКИ ПЕРШОЇ СВІТОВІЙ ВІЙНИ	Зміст: Україна в геополітичних планах країн Антанти і Центральних держав. Війна та українські політичні сили. Головна українська рада. Союз визволення України. Загальна українська рада. Воєнні дії на території України в 1914— 1917 рр. Українці в арміях воюючих держав. Українські січові стрільці. Політика Російської імперії та Австро- Угорщини на українських землях у 1914-1917 рр. Дати: серпень 1914 р. - утворення Головної української ради, формування легіону Українських січових стрільців (УСС), створення Союзу визволення України; 1914 р. - Галицька битва; 1915 р. - утворення Загальної української ради; 1916 р. - Брусиловський прорив. Персоналії: Костя Левицького, Дмитра Донцова, Андрія Жука, Михайла Галушинського. Вільгельма Франца фон Габсбурга-Лотрінгена (Василя Вишиваного) Поняття та терміни: «світова війна», «Галицько-Буковинське генерал-губернаторство», «мобілізація», «евакуація». Характеризувати територіально-політичні плани ворогуючих держав щодо українських земель, позиції українських політичних сил щодо війни, політичне життя та соціальної економічне становище населення в роки війни; діяльність вказаних історичних діячів. Визначати політичні та соціально-економічні наслідки війни для українського суспільства.

ТЕМА 20: ПОЧАТОК УКРАЇНСЬКОЇ РЕВОЛЮЦІЇ	Зміст: Революційні події в Україні в 1917- на початку 1918 р. Українізація армії. Еволюція поглядів політичних сил України в питанні самовизначення. Універсали Української Центральної Ради. Відносини УЦР з Тимчасовим урядом та більшовицькою Росією. Проголошення УНР. Кримськотатарський національний рух. «Всеукраїнський з'їзд рад» у м. Харків. Перша війна більшовицької Росії з УНР. Бій біля станції Крути. Події 1917 р. в Криму. Проголошення незалежності УНР. Окупація більшовицькою Росією України. Берестейський мирний договір. Вигнання більшовиків із території УНР. Похід Петра Болбочана на Крим. Конституція УНР. Дати: березень 1917 р. - утворення Української Центральної Ради (УЦР); квітень 1917 р. - Всеукраїнський національний конгрес; червень 1917 р.- I Універсал УЦР; липень 1917 р. - II Універсал УЦР; листопад 1917р. - III Універсал УЦР; 9 (22) січня 1918 р.- IV Універсал УЦР, проголошення незалежності Української Народної Республіки (УНР); січень 1918 р.- бій біля станції: Крути; січень (лютий) 1918 р. - Берестейський мирний договір між УНР та державами Четверного союзу. Персоналії: Михайла Грушевського, Володимира Винниченка, Сергія Єфремова, Петра Болбочана, Номана Челебіджіхана. Поняття та терміни: «автономізація», «самостійники», «Українська Центральна Рада», «універсали УЦР», «Генеральний Секретаріат», «Вільне козацтво», «Установчі Збори», «більшовизм», «курултай». Характеризувати діяльність УЦР, українських партій; основні положення універсалів УЦР; взаємовідносини УЦР з Тимчасовим урядом та більшовицькою Росією; боротьбу за владу в Києві в жовтні - листопаді 1917 р.; ультиматум Раднаркому; діяльність та здобутки вказаних історичних діячів. Визначати причини Української революції, її характер; роль «Всеукраїнських з'їздів рад» у містах Київ та Харків; причини та наслідки першої війни більшовицької Росії з УНР; здобутки і прорахунки УЦР в державотворчому процесі. Пояснювати історичне значення універсалів УЦР
ТЕМА 21: РОЗГОРТАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ РЕВОЛЮЦІЇ. БОРОТЬБА ЗА ВІДНОВЛЕННЯ ДЕРЖАВНОСТІ	Зміст: Гетьманський переворот. Українська Держава. Західноукраїнська Народна Республіка. Український національний рух на Буковині й у Закарпатті. Акти злуки УНР та ЗУНР. Українсько-польська війна 1918-1919 рр. Директорія. Друга війна більшовицької Росії з УНР. Більшовицький режим в Україні. Ухвалення Конституції УСРР 1919 р. Політика воєнного комунізму. Червоний терор. Військова інтервенція

	Антанти на півдні України. Денікінський режим в Україні. Повернення більшовицької влади. Перший Зимовий похід. Варшавська угода між УНР та Польщею. Польсько-радянська війна на території України. Другий Зимовий похід армії УНР. Холодноярська республіка (1919- 1922 рр.). Культура та духовність. Дати: 29 квітня 1918р.- державний переворот і прихід до влади Павла Скоропадського; 1 листопада 1918 р. - Листопадовий зрив у Львові; 13 листопада 1918 р. - проголошення Західноукраїнської Народної Республіки (ЗУНР); листопад 1918 р. - заснування Української академії наук (УАН); 14 листопада. 1918 р. - утворення Директорії; 22 січня 1919 р. - проголошення Акта злуки УНР та ЗУНР; грудень 1919 — травень 1920 рр. - Перший Зимовий похід армії УНР; квітень 1920 р.- Варшавська угода; березень 1921 р. — Ризький мирний договір; 1921 р. - утворення Української автокефальної православної церкви (УАПЦ); листопад 1921 р. - Другий Зимовий похід армії УНР. Персоналії: Павла Скоропадського, Дмитра Вітовського, Євгена Петрушевича, Симона Петлюри, Нестора Махна, Василя Липківського, Григорія Нарбута, Володимира Вернадського. Поняття та терміни: «Директорія», «соборність», «отаманщина», «воєнний комунізм», «червоний терор», «інтервенція», «Чортківська офензива», «Київська катастрофа», «автокефальна церква». Характеризувати внутрішню та зовнішню політику урядів гетьмана Павла Скоропадського, Директорії УНР, ЗУНР, Української Соціалістичної Радянської Республіки (УСРР), зміст Варшавської угоди між УНР та Польщею, Ризького мирного договору, культурне життя, в Україні в 1918-1921 рр.; діяльність та здобутки вказаних історичних діячів. Визначати причини гетьманського перевороту та падіння влади гетьмана Павла Скоропадського; особливості внутрішнього та зовнішнього становища УНР часів Директорії; причини і наслідки українсько-польської війни та підписання Симоном Петлюрою Варшавської угоди; причини поразки Української революції. Пояснювати історичне значення відновлення української державності на східно- та західноукраїнських землях та об'єднання українських держав (Акт злуки УНР та ЗУНР).
ТЕМА 22: ВСТАНОВЛЕННЯ КОМУНІСТИЧНОГО ТОТАЛІТАРНОГО РЕЖИМУ В УКРАЇНІ	Зміст: Масовий голод у південних губерніях УСРР. Антирелігійна кампанія. Неп в УСРР. Входження УСРР до складу СРСР. Утворення Кримської АСРР. Національна політика радянської влади в УСРР. Молдавська АСРР. Суспільно- політичне життя. Ліквідація багатопартійності. Політика коренізації/ українізації в УСРР. Згорання непу і

	перехід до директивної економіки. Індустріалізація. Кампанія з ліквідації неписьменності дорослих. Культура. Духовне життя. Дати: 1921-1923 рр. - масовий голод в Україні; 1922 р. - входу УСРР до складу Союзу Радянських Соціалістичних Республік (СРСР); 1923 р. - початок політики коренізації/українізації в УСРР; 1925 р. - проголошення курсу на індустріалізацію. Персоналії: Олександра Шумського, Миколи Хвильового, Михайла Волобуєва. Поняття та терміни: «тоталітарний режим», «нова економічна політика (неп)», «коренізація», «українізація», «індустріалізація». Характеризувати складові неп-процес стабілізації економічного й соціального життя в Україні; національну, релігійну та церковну політику в Україні, коренізацію/українізацію та її наслідки, особливості української культури; діяльність та здобутки вказаних історичних діячів. Визначати причини та наслідки вступу УСРР в СРСР; причини та особливості впровадження неп в Україні; коренізації/українізації, її вплив на суспільство та українську культуру.
ТЕМА 23: УТВЕРДЖЕННЯ БІЛЬШОВИЦЬКОГО ТОТАЛІТАРНОГО РЕЖИМУ В УКРАЇНІ	Зміст: Форсована індустріалізація. Насильницька колективізація. Примусові хлібозаготівлі. Опір селянства. Голодомор 1932 - 1933 рр. - геноцид Українського народу. Масштаби та наслідки Голодомору. Масові репресії та їх ідеологічне виправдання більшовицьким режимом. Політичні процеси 1920-х- початку 1930-х рр. Згорання українізації. Ідеологізація суспільного життя в Україні. Культ особи. Великий терор. Биківня та інші місця масових поховань жертв репресій. Національно-демографічні зміни. Розстріляне відродження. Антирелігійна кампанія. Дати: 1928/1929-1932 рр. - перша п'ятирічка; 1928 р. - судовий процес у Шахтинській справі; 1929 р.- початок насильницької колективізації; 1930 р.- судовий процес у справі Спілки визволення України (СВУ); 1932-1933 рр. - Голодомор в Україні; 1934 р. - перенесення столиці УСРР з Харкова до Києва; 1937 р. - ухвалення Конституції УРСР; 1937-1938 рр. - «Великий терор». Персоналії: Казимира Малевича, Михайла Бойчука, Леся Курбаса, Олександра Довженка. Поняття та терміни: «п'ятирічка», «соціалістична індустріалізація», «колективізація сільського господарства», «репресії», «розкуркулення», «закон про п'ять колосків», «Голодомор», «чорна дошка», «націонал-ухильництво», «розстріляне відродження», «Головне управління таборів (ГУТаб)», «паспортна система», «геноцид», «соціалістичний реалізм». Характеризувати сутність політики форсованої індустріалізації та насильницької колективізації; взаємозв'язок між складовими політики сталінського тоталітарного режиму (індустріалізація, колективізація, «культурна революція»,

	масові репресії); зміни в соціальній структурі населення, особливості культурного життя періоду; діяльність та здобутки вказаних історичних діячів. Визначати причини, джерела фінансування та наслідки політики форсованої індустріалізації та насильницької колективізації; причини та наслідки масових репресій, Голодомору.
ТЕМА 24: ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ В МІЖВОЄННИЙ ПЕРІОД	Зміст: Правовий статус українських земель у складі Польщі. Національна політика та міжнародні відносини. Економічне і соціальне становище населення. Українська кооперація. Просвітні організації краю. Українські політичні і громадські організації. Українська військова організація та ОУН. Українські землі у складі Румунії. Татарбунарське повстання. Суспільно-політичне життя. Українські землі у складі Чехословаччини. Правовий статус Закарпаття. Суспільно-політичне й соціально-економічне життя. Карпатська Україна. Карпатська Січ. Культура та духовність. Політичне і культурне життя української еміграції. Дати: 1920 р. - підписання Бессарабського протоколу, визнання країнами Антанти входження Бессарабії до складу Румунії; 1923 р.- визнання країнами Антанти входження Східної Галичини до складу Польщі, саморозпуск уряду ЗУНР; 1925 р. - утворення Українського національно-демократичного об'єднання (УНДО); 1929 р. - утворення Організації українських націоналістів (ОУН); 1930 р. - проведення польською владою акції «пацифікації»; 1938 р. - надання автономії Підкарпатській Русі у складі Чехословаччини; 15 березня 1939 р. - проголошення незалежності Карпатської України. Персоналії: Євгена Коновальця, Володимира-Сергія Залозецького-Саса. Василя Мудрого, Августина Волошина. Поняття та терміни: «осадництво», «пацифікація», «інтегральний націоналізм», «русинство», «політична еміграція» Характеризувати вплив міжнародної ситуації 1920-1930-х рр. на політику урядів Польщі, Румунії, Чехословаччини в українських землях, стан економіки, життя населення, освіти та культури, різні течії національного руху, діяльність політичних партій західноукраїнських земель у 1930-х рр.; діяльність та здобутки вказаних історичних діячів. Визначати причини поділу українських земель між різними державами в 1920-1930-х рр. та їх наслідки для суспільства; причини і наслідки діяльності українських політичних сил.

**ТЕМА 25: УКРАЇНА
ПІД ЧАС ДРУГОЇ
СВІТОВОЇ ВІЙНИ**

Зміст:

Українське питання в міжнародній політиці напередодні Другої світової війни. Радянсько-німецькі договори 1939 р. Початок Другої світової війни. Окупація Червоною армією Галичини, Волині, Північної Буковини, Хотинщини та Південної Бессарабії. Радянізація.

Масові політичні репресії 1939—1940 рр. Початок німецько-радянської війни. Бойові дії в 1941-1942 рр. Відступ Червоної армії. Мобілізаційні заходи. Злочини комуністичного тоталітарного режиму. Окупація України військами Німеччини та її союзниками. «Новий порядок». Масове знищення мирного населення. Голокост. Опір окупантам. Український визвольний рух. Проголошення Акта відновлення Української Держави. Поліська Січ. Українська повстанська армія. Українсько-польське протистояння. Радянський партизанський рух. Бойові дії 1942-1943 рр. Вигнання німецьких військ та їхніх союзників з Правобережної та Південної України. Депортація кримських татар та інших народів Криму. Завершення бойових дій на території України. Українці у військових формуваннях держав Об'єднаних Націй. Внесок українського народу в перемогу над нацизмом.

Українське питання на Тегеранській, Ялтинській і Потсдамській конференціях. Ціна війни.

Культура й духовність.

Дати:

23 серпня 1939 р. - радянсько-німецький договір про ненапад і таємний протокол до нього («пакт Молотова-Ріббентропа»);

1 вересня 1939р. - початок Другої світової війни;

17 вересня 1939 р. - вторгнення Червоної армії на територію Західної України;

червень 1940 р. - вторгнення Червоної армії на територію Бессарабії та Північної Буковини;

22 червня 1941 р. - напад Німеччини на СРСР;

30 червня 1941 р. - проголошення Акта відновлення Української Держави;

14 жовтня 1942 р. - створення Української повстанської армії (УПА);

грудень 1942 р. - початок вигнання німецьких військ та їх союзників з України;

6 листопада 1943 р. - вигнання німецьких окупантів з м. Київ;

січень-лютий 1944р. - Корсунь-Шевченківська наступальна операція;

28 жовтня 1944р. - завершення вигнання німецьких військ та їх союзників з території України;

8 травня 1945 р. - День пам'яті та перемоги над нацизмом у Другій світовій війні;

2 вересня 1945 р. - завершення Другої світової війни. Персоналії: Івана Багряного, Тараса Бульби (Боровця), Степана Бандери, Андрія Мельника, Ярослава Стецька, Романа Шухевича, Кирила Осьмака, Івана Кожедуба, Олексія Береста, Амет-Хана Султана, Василя Порики, Кузьми Дерев'янка, Олени Теліги.

Поняття та терміни:

	«радянська», «план “Барбаросса”», «випалена земля», «нацистський новий порядок», «план “Ост”», «Голокост», «остарбайтери», «концтабори», «колабораціонізм», «похідні групи», «Поліська Січ», «бандерівці», «чорносвітники», «депортація», «український визвольний рух». Характеризувати суть гітлерівських планів «Барбаросса» та «Ост», «нацистського нового порядку», Голокост, діяльність українського визвольного руху, діяльність та здобутки вказаних історичних діячів Визначати наслідки радянсько-німецьких договорів 1939 р. для українських земель, політики радянської новоприсоединених до УРСР територій, причини поразок Червоної армії у 1941-1942 рр., основні результати, та наслідки війни для України й українського народу, внесок українського народу в перемогу над нацистською Німеччиною та її союзниками; особливості культури й духовного життя в період війни. Пояснювати наслідки найважливіших воєнних подій 1941—1944 рр. на території України, депортації кримських татар та інших народів Криму.
ТЕМА 26: УКРАЇНА В ПЕРШІ ПОВОЄННІ РОКИ	Зміст: Україна - співзасновниця ООН. Встановлення кордонів УРСР у міжнародних договорах. Посилення радянської та репресії у західних областях УРСР. Український визвольний рух у 1944-1950-х рр. Обмін населенням між Польщею й УРСР. Масові депортації (1944-1946 рр.). Операції «Вісла» і «Захід». Ліквідація УГКЦ. Внутрішньополітична й економічна ситуація в УРСР. Масовий голод 1946-1947 рр. Ідеологічні кампанії. «Чистки» творчої інтелігенції. Культура й духовність. Дати: 1945 р. - входження Закарпаття до складу УРСР; квітень 1945 р. - Україна - співзасновниця Організації Об'єднаних Націй (ООН); березень 1946 р. - ліквідація УГКЦ; 1946-1947 рр. - масовий голод в Україні; квітень - липень 1947 р. - проведення польською владою операції «Вісла»; жовтень 1947 р. - проведення операції «Захід»; 1951 р. - встановлення західного кордону УРСР. Персоналії: Олександра Богомольця, Сергія Лебедева, Андрія Малишка. Максима Рильського, Володимира Сосюра, Павла Тичини. Володимира: Філатова, Василя Кука, Йосипа Сліпого. Поняття та терміни: «відбудова», «операція “Вісла”», «операція “Захід”», «жидановщина», «лисенківщина», «космополітизм», «холодна війна». Характеризувати політику влади щодо соціально-економічного, культурного, релігійного і повсякденного життя. хід операцій «Вісла» та «Захід»; діяльність та здобутки вказаних історичних діячів.

	Визначати особливості та наслідки радянзації західних областей, причини та наслідки проведення операцій «Вісла» та «Захід», розгортання ідеологічних кампаній. Пояснювати причини масового голоду в Україні, ліквідації УГКЦ. Зміст: Україна - співзасновниця ООН. Встановлення кордонів УРСР у міжнародних договорах. Посилення радянзації та репресії у західних областях УРСР. Український визвольний рух у 1944-1950-х рр. Обмін населенням між Польщею й УРСР. Масові депортації (1944-1946 рр.). Операції «Вісла» і «Захід». Ліквідація УГКЦ. Внутрішньополітична й економічна ситуація в УРСР. Масовий голод 1946-1947 рр. Ідеологічні кампанії. «Чистки» творчої інтелігенції. Культура й духовність. Дати: 1945 р. - входження Закарпаття до складу УРСР; квітень 1945 р. - Україна - співзасновниця Організації Об'єднаних Націй (ООН); березень 1946 р. - ліквідація УГКЦ; 1946-1947 рр. - масовий голод в Україні; квітень - липень 1947 р. - проведення польською владою операції «Вісла»; жовтень 1947 р. - проведення операції «Захід»; 1951 р. - встановлення західного кордону УРСР. Персоналії: Олександра Богомольця, Сергія Лебедева, Андрія Малишка, Максима Рильського. Володимира Сосюри, Павла Тичини. Володимира: Філатова, Василя Кука, Йосипа Сліпого. Поняття та терміни: «відбудова», «операція "Вісла"», «операція "Захід"», «ждановщина», «лисенківщина», «космополітизм», «холодна війна». Характеризувати політику влади щодо соціально-економічного, культурного, релігійного і повсякденного життя, хід операцій «Вісла» та «Захід»; діяльність та здобутки вказаних історичних діячів. Визначати особливості та наслідки радянзації західних областей, причини та наслідки проведення операцій «Вісла» та «Захід», розгортання ідеологічних кампаній. Пояснювати причини масового голоду в Україні, ліквідації УГКЦ.
ТЕМА 27: УКРАЇНА В УМОВАХ ДЕСТАЛІНІЗАЦІЇ	Зміст: Участь українців у повстаннях у сталінських концтаборах. XX з'їзд КПРС. Десталінізація і лібералізація суспільного життя. Зміни адміністративно-територіального устрою: входження Кримської області до складу УРСР. Зміни в управлінні господарством. Зародження дисидентського руху та його течії. «Шістдесятництво». Антирежимні виступи 1960-х рр. Культура й духовність. Дати: 1953-1954 рр. - повстання політичних в'язнів у сталінських концтаборах, ліквідація ГУТабу; лютий 1954 р. - входження Кримської області до складу УРСР; 1956 р. - XX з'їзд КПРС, засудження культу

	особи; 1959р. - утворення Української робітничо- селянської спілки; 1959 р. - утворення Клубу творчої молоді «Сучасник» у м. Київ. Персоналії: Катерини Білокур, Левка Лук'яненка, Івана Світличного, Василя Стуса, Алли Горської, Ліни Костенко, Євгена Сверстюка, Василя Симоненка, Леся Танюка, Сергія Корольова. Поняття та терміни: «десталінізація», «культ особи», «лібералізація», «політична реабілітація», «відлига», «раднаргосп», «шістдесятники», «дисиденти». Характеризувати сутність процесу десталінізації; спроби реформ управління економікою в середині 1950-1960-хрр., особливості розвитку культури; сутність антирежимного руху та його течії; діяльність та здобутки вказаних історичних діячів. Визначати наслідки процесу лібералізації, реформ для українського суспільства, причини виникнення та значення антирежимного руху. Пояснювати причини та наслідки входження Кримської області до складу УРСР.
ТЕМА 28: УКРАЇНА В ПЕРІОД ЗАГОСТРЕННЯ КРИЗИ РАДЯНСЬКОЇ СИСТЕМИ	Зміст: Ідеологічні орієнтири партійно-радянського керівництва. Конституція УРСР 1978 р. Економічна ситуація в УРСР. Дисидентський рух: течії, форми і методи боротьби. Українська громадська група сприяння виконанню Гельсінських угод. Самвидав. Кримськотатарський національний рух. Культура й духовність. Дати: 1965 р. - перша хвиля масових затримань діячів антирежимного руху; 1970- 1972 рр. - видання самовидавчого «Українського вісника»; 1972 р. - друга хвиля масових затримань діячів антирежимного руху; 1976 р. - утворення Української громадської групи сприяння виконанню Гельсінських угод (УГГ). Персоналії: Івана Дзюби, Валерія Марченка, Петра Григоренка, Миколи Руденка, В'ячеслава Чорновола, Михайла Брайчевського, Сергія Параджанова, Івана Миколайчука, Олеса Гончара, Леоніда Вікова, Володимира Івасюка, Муетафи Джемільєва, Миколи Амосова, Олега Антонова. Поняття та терміни: «застій», «дефіцит», «розвинений соціалізм», «номенклатура», «самвидав», «тамвидав», «правозахисник». Характеризувати наслідки змін в політичному керівництві УРСР на початку 1970-х рр.; стан економіки; основні вимоги та напрями дисидентського руху 1960-1970-х рр., явища у сфері культури, політику зросійщення; діяльність та здобутки вказаних історичних діячів. Визначати причини політико-ідеологічної кризи радянського ладу в Україні, активізації спротиву, досягнення та проблеми розвитку соціальної сфери. Пояснювати значення дисидентського руху.

**ТЕМА 29:
ВІДНОВЛЕННЯ
НЕЗАЛЕЖНОСТІ
УКРАЇНИ
ТЕМА 11:
ВІДНОВЛЕННЯ
НЕЗАЛЕЖНОСТІ
УКРАЇНИ**

Зміст:

Початок перебудови в СРСР. Чорнобильська катастрофа. Стан економіки. Шахтарські страйки. Гласність і політичний плюралізм. Український національно-демократичний рух. Зміни в політичному керівництві УРСР. Формування багатопартійної системи. Вибори до Верховної Ради УРСР і до місцевих рад 1990 р. Декларація про державний суверенітет України. Революція на граніті. Створення Автономної Республіки Крим (АРК). Меджліс кримськотатарського народу (червень 1991 р.). Спроба державного перевороту в СРСР у серпні 1991 р. Акт проголошення незалежності України. Референдум і вибори Президента України 1 грудня 1991 р. Розпад СРСР. Міжнародне визнання України. Культура. Духовне відродження.

Дати:

квітень 1985 р. - початок «перебудови»;

26 квітня 1986 р. - катастрофа на Чорнобильській атомній електростанції (АЕС);

вересень 1989 р. - створення Народного руху України за перебудову;

березень 1990 р. - проведення перших альтернативних виборів до Верховної Ради УРСР;

16 липня 1990 р. - ухвалення Верховною Радою УРСР Декларації про державний суверенітет України;

жовтень 1990 р. - «революція на граніті»;

24 серпня 1991 р. - ухвалення Верховною Радою УРСР Акта проголошення незалежності України;

1 грудня 1991 р. - проведення Всеукраїнського референдуму та обрання Президента України.

Персоналія: Леоніда Кравчука.

Поняття та терміни: «перебудова», «гласність», «плюралізм», «український національно-демократичний рух», «багатопартійність», «суверенітет», «незалежність», «ринкові відносини», «референдум», «президент».

Характеризувати зміст та основні напрями політики «перебудови», розгортання соціального і національного рухів, зв'язок між національно-демократичним і дисидентським рухами як формами українського визвольного руху, процес формування багатопартійності, зміст Декларації про державний суверенітет України та Акта проголошення незалежності України, особливості соціально-економічної становища УРСР; діяльність вказаного історичного діяча.

Визначати причини та наслідки поглиблення економічної кризи, погіршення життєвого рівня населення, падіння авторитету Комуністичної партії України.

Пояснювати причини розпаду СРСР і його наслідки для державотворення в Україні.

**ТЕМА 30:
СТАНОВЛЕННЯ
УКРАЇНИ ЯК
НЕЗАЛЕЖНОЇ
ДЕРЖАВИ**

Зміст: Державотворчі процеси в незалежній Україні. Повернення кримських татар на батьківщину. Статус Криму. Суспільно-політичне життя. Особливості формування багатопартійності. Конституція України. Економіка України в 1991-1998 рр. та в 1998-2004 рр. Запровадження гривні.

	Демографічні та міграційні процеси. Олігархічна система. Початок інтеграції в європейський і світовий простір. Політична розбудова суспільства. Рухи протесту на початку 2000-х рр. Помаранчева революція. Україна в системі міжнародних відносин. Культура й духовність. Дати: 6 грудня 1991 р. - започаткування Збройних Сил України; липень 1994 р. - обрання Леоніда Кучми Президентом України; 1995 р. - обрання України членом Ради Європи (РЄ); 28 червня 1996 р. - ухвалення Конституції України; вересень 1996 р. - запровадження національної грошової одиниці - гривні; жовтень-грудень 2004р. - «Помаранчева революція», обрання Президентом України Віктора Ющенка. Поняття та терміни: «корупція», «тіньова економіка», «олігарх», «Помаранчева революція», «поліконфесійність». Персоналії: Леоніда Кучми, Віктора Ющенка, Любомира Гузара, Леоніда Каденюка. Характеризувати державотворчі процеси, зміни в політичному, соціально-економічному, національному, культурному житті, здобутки України на шляху інтеграції у європейський, світовий простір; діяльність та здобутки вказаних історичних діячів. Визначати основні тенденції суспільного розвитку України за часів незалежності. Пояснювати причини європейської інтеграції України.
ТЕМА 31: ТВОРЕННЯ НОВОЇ УКРАЇНИ	Зміст: Суспільно-політичне життя України в 2005-2013 рр. Авторитарний режим Віктора Януковича. Революція Гідності. Небесна Сотня. Анексія Росією Криму. Агресія Росії проти України. Російсько-українська війна. Добровольчі батальйони. Волонтерський рух. Реакція світової спільноти. Спроби мирного врегулювання. Соціально-економічний розвиток України до і після 2014 р. Євроінтеграційний поступ України: угода про асоціацію між Україною та ЄС. Режим безвізового в'їзду в країни ЄС Для громадян України. Культура й духовність. Дати: 2008 р. - вступ України до Світової організації торгівлі (СОТ); січень 2010 р. - обрання Віктора Януковича Президентом України; листопад 2013 - лютий 2014 рр. - революція Гідності, повалення авторитарного режиму; червень 2014 р. - обрання Петра Порошенка Президентом України; 2014 р. - підписання Україною Угоди про асоціацію з Європейським Союзом (ЄС); вересень 2014р., лютий 2015 р. - Мінські домовленості. Персоналії: Петро Порошенко. Поняття та терміни: «Євромайдан», «революція Гідності», «Небесна Сотня», «анексія», «сепаратизм», «антитерористична

	операція», «тимчасово окупована територія», «кіборг», «волонтерський рух»; «люстрація», «громадянське суспільство», «безвізовий режим», «екуменізм». Характеризувати перебіг державотворчих процесів в Україні впродовж останнього десятиліття; природу походження, рушійні сили та "значення Євромайдану і революції Гідності; чинники формування громадянського суспільства в незалежній Україні; важливість для України політичної асоціації, економічної інтеграції та впровадження безвізового режиму з ЄС; діяльність та здобутки вказаних історичних діячів. Визначати основні тенденції суспільного розвитку України за часів незалежності; основні тенденції та протиріччя соціально-економічного розвитку України в 2005-2008, 2008-2014 і після 2014 р. Пояснювати передумови, ознаки та наслідки агресії Росії проти України.
--	---

Список рекомендованої літератури

Основна

1. Бойко О. Д. Історія України : навч. посіб. 3-тє вид, виправл., доповн. Київ: Академвидав, 2010. 688 с.
2. Власов В.С. Історія України / В.С. Власов, С.В. Кульчицький, О.Є. Панарін. Київ: Літера ЛТД, 2020. 416 с.
3. Власов В. С. Історія України (рівень стандарту) : підручник для 10 класу закладів загальної середньої освіти / В. С. Власов, С. В. Кульчицький. Київ : Літера ЛТД, 2018. 256 с.
4. Власов В. С. Історія України (рівень стандарту) : підручник для 11 класу закладів загальної середньої освіти / В. С. Власов, С. В. Кульчицький. Київ : Літера ЛТД, 2019. 256 с.
5. Земерова Т. Історія України. Комплексна підготовка до зовнішнього незалежного оцінювання і державної підсумкової атестації / Т. Земерова. — Тернопіль : Підручники і посібники, 2021. 640 с.
6. Король В.Ю. Історія України: навч. посіб. Київ: Академвидав, 2008. 496 с.
7. Історія України: Документи. Матеріали: навч. посіб /уклад., комент. В. Ю. Короля. Київ: Видавничий центр «Академія», 2001. 234с.
8. Остафійчук В. Ф. Історія України. Сучасне бачення : навч. посіб. Київ: Знання-Прес, 2008. 348 с.
9. Світлична В. В. Історія України: навч. посіб. Київ: Каравела, 2006. 250 с.
10. Хлібовська Г.М. Історія України. Рівень стандарту: підручник для 11 класу. /Г.М. Хлібовська, О.В. Наумчук, М.Є. Крижановська, І.Б. Гирич, І.О. Бурнейко. Тернопіль: Астон, 2019. 256 с.

Додаткова література

1. Колективізація і голод на Україні 1929-1933 рр.: Збірник документів і матеріалів / упоряд. передм. та коментарі Г.М. Михайличенка, Є.П. Шаталіної; під ред. С. Кульчицького. Київ : Наукова думка, 2021. 736 с.
2. Лазарович М. В. Історія України: навч. посіб. 5-тє вид. Тернопіль, 2018. 147 С.
3. Чайковський А. С. Невідома війна : партизанський рух в Україні 1941–1944 рр. мовою документів, очима історика. Київ : Україна, 2014. 256 с.
4. Яневський Д.Б. Конституційні акти України 1917-1920 рр. Київ: Абрис, 2019. 154 с.

Абітурієнти можуть користуватися також іншими підручниками, посібниками, довідниками та словниками, рекомендованими Міністерством освіти і науки України.

Інформаційні ресурси

<http://zno.osvita.ua/ukraine-history/>

<http://history.org.ua/uk>

<https://history.vn.ua/book/history1.html>

ПЕРЕЛІК

питань для індивідуальної усної співбесіди з історії України

1. Поява та розселення людей на території України близько 1 млн років тому.
2. Поява людини сучасного фізичного типу на теренах України.
3. Поширення землеробства та скотарства на землях України.
4. Трипільська культура. Середньостогівська культура.
5. Кочовики раннього залізного віку (кімерійці, скіфи, сармати).
6. Античні міста-колонії Північного Причорномор'я.
7. Перші згадки про давній слов'ян.
8. Історичні витоки українського народу.
9. Суспільство та господарство давніх слов'ян.
10. Розселення предків українців – східнослов'янських племінних союзів.
11. Назва «Русь». Руська земля.
12. Князювання Олега (882-912).
13. Князювання Ігоря (912-945).
14. Правління Ольги (945-964).
15. Князювання Святослава (964-972).
16. Князювання Володимира Святославовича (980-1015). Запровадження християнства як державної релігії.
17. Князювання Ярослава Мудрого (1019-1054).
18. Боротьба за київський стіл Ярославичів.
19. Любецький з'їзд князів.
20. Правління Володимира Мономаха (1113-1125).
21. Причини та сутність роздробленості Русі.
22. Князювання Данила Романовича (1238-1264).
23. Монгольська навала на землі Русі.
24. Залежність від Золотої Орди.
25. Вхід українських земель до складу литовської держави.
26. Утворення Кримського ханства.
27. Магдебурзьке право.
28. Виникнення Запорозької Січі.
29. Діяльність братських шкіл.
30. Морські походи козаків під проводом Петра Конашевича-Сагайдачного.
31. Участь українського козацтва у війнах Речі Посполитої проти Московського царства і Османської імперії.
32. Передумови, мета, характер, рушійні сили та періодизація Національно-визвольної війни українського народу середини XVII ст.
33. Военні дії під керівництвом Б. Хмельницького в ході Національно-визвольної війни українського народу 1648-1653 рр. Зборівський та Білоцерківський договори.
34. Утворення Української козацької держави - Гетьманщини (1648-1657), її характерні риси.
35. Переяславська Рада. Українсько-московський договір 1654 р. («Березневі статті»), його наслідки.
36. Гетьман І. Виговський, його боротьба за збереження незалежності України. Гадяцький договір 1658 р.
37. Поділ України на Лівобережну та Правобережну у другій половині XVII ст.

38. Державотворча діяльність гетьмана П. Дорошенка, особливості його внутрішньої і зовнішньої політики.
39. Наступ на політичну автономію України (друга половина XVII – XVIII ст.).
40. Гетьман Іван Мазепа і його спроба відновити державну незалежність України.
41. «Конституція» Пилипа Орлика (1710 р.), її значення в розвитку суспільно-політичної думки в Україні.
42. Відновлення Гетьманщини в Україні. Данило Апостол (1727 – 1734 рр.).
43. Гетьманування Кирила Розумовського (1750 – 1764 рр.).
44. Соціально-економічний розвиток України наприкінці XVII – XVIII ст.
45. Ліквідація російським самодержавством автономії України. Зруйнування Запорізької Січі. Скасування козацького ладу. Закріпачення селян (XVIII ст.).
46. Національно-визвольна та антифеодальна боротьба народних мас України у XVIII ст. Гайдамацький та опришківський рухи. Коліївщина.
47. Три поділи Польщі і об'єднання Правобережної і Лівобережної України.
48. Україна у російсько-турецьких війнах другої половини XVIII ст. Освоєння Південної України.
49. Політичне та соціально-економічне становище України в першій половині XIX ст. Посилення кризи феодально-кріпосницької системи.
50. Західноукраїнські землі під владою Австрійської імперії, (кінець XVIII – перша половина XIX ст.). Аграрна реформа 1848 р.
51. Суспільні рухи в Україні в першій половині XIX ст. Декабристський рух.
52. Початок українського національного відродження. Кирило-Мефодіївське братство та його історичне значення.
53. Т.Г. Шевченко, його роль в духовному відродженні українського народу.
54. Аграрна реформа 1861 р. Скасування кріпосного права в Наддніпрянській Україні.
55. Розвиток капіталізму в Україні у другій половині XIX ст.
56. Суспільні течії та рухи в Україні другої половини XIX ст.
57. Національно-визвольний рух в Україні в другій половині XIX ст.
58. Західноукраїнські землі в другій половині XIX – на початку XX ст.
59. Соціально-економічні та політичні процеси в Україні початку XX ст.
60. Україна під час революції 1905-1907 рр.
61. Столипінська аграрна реформа та її наслідки для України.
62. Україна в геополітичних планах країн Антанти і Центральних держав.
63. Перша світова війна та українські політичні сили. Головна українська рада. Союз визволення України. Загальна українська рада.
64. Воєнні дії на території України в 1914— 1917 рр.
65. Українці в арміях воюючих держав. Українські січові стрільці.
66. Політика Російської імперії та Австро - Угорщини на українських землях у 1914-1917 рр.
67. Революційні події в Україні в 1917 - на початку 1918 р. Українізація армії. Еволюція поглядів політичних сил України в питанні самовизначення.
68. Універсали Української Центральної Ради. Відносини УЦР з Тимчасовим урядом та більшовицькою Росією. Проголошення УНР.
69. «Всеукраїнський з'їзд рад» у м. Харків. Перша війна більшовицької Росії з УНР. Бій біля станції Крути.
70. Проголошення незалежності УНР. Окупація більшовицькою Росією України.
71. Берестейський мирний договір.
72. Вигнання більшовиків із території УНР.
73. Похід Петра Болбочана на Крим.
74. Конституція УНР.
75. Гетьманський переворот. Українська Держава.
76. Західноукраїнська Народна Республіка.
77. Український національний рух на Буковині й у Закарпатті.
78. Акт злуки УНР та ЗУНР.

79. Українсько-польська війна 1918-1919 рр.
80. Директорія. Друга війна більшовицької Росії з УНР.
81. Більшовицький режим в Україні. Ухвалення Конституції УСРР 1919 р. Політика воєнного комунізму. Червоний терор.
82. Військова інтервенція Антанти на півдні України.
83. Денікінський режим в Україні. Повернення більшовицької влади. Перший Зимовий похід.
84. Варшавська угода між УНР та Польщею. Польсько-радянська війна на території України. Другий Зимовий похід армії УНР.
85. Холодноярська республіка (1919-1922 рр.).
86. Масовий голод у південних губерніях УСРР.
87. НЕП в УСРР.
88. Вхідження УСРР до складу СРСР. Утворення Кримської АСРР.
89. Національна політика радянської влади в УСРР. Молдавська АСРР.
90. Суспільно - політичне життя. Ліквідація багатопартійності. Політика коренізації / українізації в УСРР.
91. Кампанія з ліквідації неписьменності дорослих. Культура. Духовне життя.
92. Форсована індустріалізація. Насильницька колективізація. Примусові хлібозаготівлі. Опір селянства.
93. Голодомор 1932 – 1933 рр. Масштаби та наслідки Голодомору.
94. Масові репресії та їх ідеологічне виправдання більшовицьким режимом. Політичні процеси 1920-х- початку 1930-х рр. Згорання українізації.
95. Ідеологізація суспільного життя в Україні. Культ особи. Великий терор. Биківня та інші місця масових поховань жертв репресій. Національної демографічні зміни.
96. Розстріляне відродження.
97. Антирелігійна кампанія.
98. Правовий статус українських земель у складі Польщі. Національна політика та міжнародні відносини. Економічне і соціальне становище населення. Українська кооперація. Просвітні організації краю.
99. Українські політичні і громадські організації. Українська військова організація та ОУН.
100. Українські землі у складі Румунії. Татарбунарське повстання.
101. Суспільно-політичне життя. Українські землі у складі Чехословаччини. Правовий статус Закарпаття. Суспільно- політичне й соціально- економічне життя. Карпатська Україна. Карпатська Січ. Культура та духовність.
102. Українське питання в міжнародній політиці напередодні Другої світової війни.
103. Радянсько-німецькі договори 1939 р.
104. Початок Другої світової війни. Окупація Червоною армією Галичини, Волині, Північної Буковини, Хотинщини та Південної Бессарабії. Радянізація. Масові політичні репресії 1939–1940 рр.
105. Початок німецько- радянської війни. Бойові дії в 1941–1942 рр. Відступ Червоної армії. Мобілізаційні заходи. Злочини комуністичного тоталітарного режиму.
106. Окупація України військами Німеччини та її союзниками. «Новий порядок». Масове знищення мирного населення. Голокост.
107. Опір окупантам. Український визвольний рух. Проголошення Акта відновлення Української Держави. Поліська Січ. Українська повстанська армія. Радянський партизанський рух.
108. Бойові дії 1942-1943 рр.
109. Вигнання німецьких військ та їхніх союзників з Правобережної та Південної України.
110. Депортація кримських татар та інших народів Криму.
111. Завершення бойових дій на території України. Українці у військових формуваннях держав Об'єднаних Націй.
112. Внесок українського народу в перемогу над нацизмом. Українське питання на Тегеранській, Ялтинській і Потсдамській конференціях.

113. Україна – співзасновниця ООН. Встановлення кордонів УРСР у міжнародних договорах.
114. Посилення радянізації та репресії у західних областях УРСР. Український визвольний рух у 1944-1950-х рр. Масові депортації (1944-1946 рр.). Операції «Вісла» і «Захід». Ліквідація УГКЦ.
115. Внутрішньополітична й економічна ситуація в УРСР. Масовий голод 1946-1947 рр.
116. Ідеологічні кампанії. «Чистки» творчої інтелігенції. Культура й духовність. Участь українців у повстаннях у сталінських концтаборах.
117. XX з'їзд КПРС. Десталінізація і лібералізація суспільного життя.
118. Зміни адміністративно-територіального устрою: входження Кримської області до складу УРСР. Зміни в управлінні господарством.
119. Зародження дисидентського руху та його течії. «Шістдесятництво». Антирежимні виступи 1960-х рр. Культура й духовність.
120. Дисидентський рух: течії, форми і методи боротьби. Українська громадська група сприяння виконанню Гельсінських угод. Самвидав.
121. Кримськотатарський національний рух. Культура й духовність.
122. Початок перебудови в СРСР. Чорнобильська катастрофа. Стан економіки. Шахтарські страйки. Гласність і політичний плюралізм.
123. Український національно-демократичний рух. Зміни в політичному керівництві УРСР. Формування багатопартійної системи. Вибори до Верховної Ради УРСР і до місцевих рад 1990 р.
124. Декларація про державний суверенітет України. Революція на граніті.
125. Створення Автономної Республіки Крим (АРК). Меджліс кримськотатарського народу (червень 1991 р.).
126. Спроба державного перевороту в СРСР у серпні 1991 р. Акт проголошення незалежності України. Референдум і вибори Президента України 1 грудня 1991 р. Розпад СРСР.
127. Міжнародне визнання України. Духовне відродження.
128. Державотворчі процеси в незалежній Україні.
129. Повернення кримських татар на батьківщину. Статус Криму.
130. Суспільно-політичне життя. Особливості формування багатопартійності.
131. Конституція України.
132. Економіка України в 1991 – 1998 рр. та в 1998 – 2004 рр. Запровадження гривні. Демографічні та міграційні процеси. Олігархічна система.
133. Початок інтеграції в європейський і світовий простір. Політична розбудова суспільства.
134. Рухи протесту на початку 2000-х рр. Помаранчева революція.
135. Україна в системі міжнародних відносин.
136. Суспільно-політичне життя України в 2005 – 2013 рр. Авторитарний режим Віктора Януковича.
137. Революція Гідності. Небесна Сотня.
138. Анексія Росією Криму. Агресія Росії проти України. Російсько-українська війна. Добровольчі батальйони. Волонтерський рух. Реакція світової спільноти. Спроби мирного врегулювання.
139. Соціально-економічний розвиток України до і після 2014 р.
140. Широкомасштабне вторгнення російських військ в Україну 24 лютого 2022 року.
141. Євроінтеграційний поступ України: угода про асоціацію між Україною та ЄС. Режим безвізового в'їзду в країни ЄС для громадян України. Культура й духовність.

ПОРЯДОК ОЦІНЮВАННЯ ПІДГОТОВЛЕНOSTІ ВСТУПНИКІВ
за результатами індивідуальної усної співбесіди з історії України

СТРУКТУРА ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ

- ☐ На індивідуальну усну співбесіду виноситься 4 довільних питання із загального переліку питань для індивідуальної усної співбесіди з історії України (додаток 1 до Програми індивідуальної усної співбесіди з історії України для вступу до ОДАУ в 2025 році).
- ☐ На підготовку надається 20 хвилин.
- ☐ Рейтингова оцінка за відповідь на кожне питання індивідуальної усної співбесіди має максимальний бал – 50 балів.
- ☐ Максимальний бал за чотири відповіді складає – 200 балів.

ЗНАЧЕННЯ РЕЙТИНГОВИХ ОЦІНОК В БАЛАХ
ЗА ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ УСНОЇ СПІВБЕСІДИ
ТА ЇХ КРИТЕРІЇ

Оцінка в балах за відповідь на одне запитання	Критерій оцінки
45-50	Відповідь вступника на запитання повна, розгорнута, відображає сукупність усвідомлених знань із дисципліни, аргументовано розкриває основні положення, демонструє знання та розуміння всього матеріалу в повному обсязі, має чітку послідовну, логічну, обґрунтовану структуру, вказує на знання з дисципліни в системі міждисциплінарних зв'язків та здатність вступника самостійно, упевнено і правильно застосовувати знання, вирішуючи практичні завдання, відображає вміле й точне формулювання висновків та узагальнень, має коректне мовне оформлення з використанням сучасної термінології.
35-44	Відповідь вступника на запитання повна, розгорнута, відображає знання та розуміння всього матеріалу з дисципліни загалом, чітко структурована, характеризується послідовним, логічним, обґрунтованим викладенням матеріалу з формулюванням висновків та узагальнень, вказує на здатність вступника правильно і без особливих труднощів застосовувати знання, вирішуючи практичні завдання, має коректне мовне оформлення з використанням сучасної термінології, проте містить декілька певних несуттєвих неточностей або незначних помилок.
25-34	Відповідь вступника на запитання недостатньо повна й недостатньо розгорнута, відображає знання та розуміння тільки основного програмового матеріалу з дисципліни в обсязі, який дає змогу застосувати цей матеріал, характеризується спрощеним викладенням матеріалу, містить помилки в розкритті понять та використанні термінів, вказує на певні порушення логіки та послідовності в застосуванні певних знань під час вирішення завдань, відображає потребу в корекції мовного оформлення.
менше 25	Виконання не задовольняє мінімальним критеріям.

- ☐ Результат індивідуальної усної співбесіди «Не зараховано» відповідає такій кількості набраних вступником балів – 99 та менше.
- ☐ Результат співбесіди «Зараховано» відповідає такій кількості набраних вступником балів – 100 та більше.

Голова предметної комісії
з історії України,
старший викладач

Інна ФЕДОРОВА